

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

สุชาภา คล้ายมณี พยม.* ทศนีย์ ทิพย์สูงเนิน พยม.*
คณินนิตย์ พงษ์สุวรรณ พยบ.*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาล ศาสตร์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จำนวน 167 คน ศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงสิงหาคม 2552 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี และด้านความเสียสละ เกณฑ์การวัดแบ่งออกเป็นคะแนน มีค่าตั้งแต่ 1-6 คะแนน แต่ละคะแนน หมายถึง ระดับขั้นการใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน การจัดกลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน อยู่ในขั้นที่ 5 คือ การใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.01 คะแนน นักศึกษาในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนเท่ากับ 5.03, 5.03, 4.99 และ 5.04 คะแนน ตามลำดับ คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมรายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี และด้านความเสียสละ อยู่ในขั้นที่ 5 เช่นเดียวกัน คือ มีคะแนนเท่ากับ 5.46, 5.02, 4.65, 4.62, 5.30, 4.73, 4.92 และ 4.88 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นหลัก การแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.55 คะแนน คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ คือ 4.65, 4.54, 4.59, 4.75 และ 4.71, 4.82, 4.51, 4.71 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น มีคะแนนอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ คือ 5.14, 5.69, 5.53 และ 5.77 ตามลำดับชั้นปี ความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ (Spearman's rho = .316, p-value = .684)

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นทุกด้าน และเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบวิชาชีพพยาบาลที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมเมื่อสำเร็จการศึกษา ช่วยป้องกันและลดข้อร้องเรียนในการปฏิบัติงานของพยาบาล อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้ป่วยและสังคมที่ดี

คำสำคัญ : พฤติกรรมเชิงจริยธรรม นักศึกษาพยาบาล

* อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

Ethical Behavior of Nursing Students at Boromarajonani College of Nursing Nakhonratchasima

Suchada Klaimanee MN.S.* Tussanee Tipsuegnern MN.S.*

Kanungnit Pongsuwan BN.S. *

Abstract

This descriptive research aimed at investigating the ethical behavior of nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima. One hundred sixty seven bachelor nursing students in Academic Years, Boromarajonani College of Nursing Nakhonratchasima, from 1st, 2nd 3rd and 4th year, were recruited by a randomize sampling technique during the period of June to August 2008. Data were gathered by using a questionnaire developed by researchers. The questionnaire comprised nine aspects : 1) fidelity, 2) compassion, 3) discipline, 4) responsibility, 5) politeness, 6) personal respectfulness, 7) patience, 8) unity, and 9) sacrifice. The criteria for ethical behaviors in the nursing profession were developed based on the Kohlberg's stage of moral development. Data were analyzed by descriptive statistics, Spearman correlation and content analysis.

The results showed that scores for overall moral behavior were in Step 5, score was 5.01 points., Score of the students in Years 1, 2, 3, and 4 were 5.03, 5.03, 4.99 and 5.04 points, respectively, from the aspect of ethical behavior. For the eight components 1) fidelity, 2) compassion, 3) discipline, 4) responsibility, 5) politeness, 7) patience, 8) unity, and 9) sacrifice, in Step 5 there are the scores of 5.46, 5.02, 4.65, 4.62, 5.30, 4.73, 4.92 and 4.88 points, respectively, in respect for the privacy of others. In step 6, universal ethical principle orientation the scores were 5.55 points for the attributes of responsibility and discipline. Of students in year 1, 2, 3, and 4, the scores were low (4.65, 4.54, 4.59, 4.75, and 4.71, 4.82, 4.51, 4.71 points, respectively). The nursing student scores of personal respectfulness were high compared to the others 5.14, 5.69, 5.53 and 5.77, respectively.

The relationship between students in Years 1,2,3, 4 and ethical behavior of nursing students was low. (Spearman's rho =.316, P value = .684)

The results of this study reflect the ethical behavior of nursing students at Borommarajajonani College of Nursing, Nakhonratchasima, developing students ethical behavior in all aspects at a higher level to prepare for the nursing profession. Virtue and ethics, upon graduate, prevent and reduce complaints at the hospital. Furthermore, virtue and ethics resulting in good quality of life both among patients and the Thai society.

Keywords : Ethical Behavior, Nursing Student

* Instructor, Boromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima

หลักการและเหตุผล

จริยธรรม เป็นหลักของการประพฤติที่
ดีงามของบุคคลทั้งกาย วาจา ใจ โดยมีพื้นฐานมา
จากประเพณี กฎหมาย ศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยม
วัฒนธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ¹ บุคคลที่มี
จริยธรรมย่อมประพฤติตนดีงามตามกฎระเบียบ
ของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ วิชาชีพ
พยาบาลมีหลักจรรยาบรรณพยาบาลวิชาชีพ ที่นำมา
ใช้เป็นแนวทางในการดูแลพฤติกรรมของพยาบาล
ให้แสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างเหมาะสม
ดูแลควบคุม กำกับให้พยาบาลทำงานอย่างมีคุณภาพ
สามารถตอบสนองความต้องการและความปลอดภัย
ของผู้รับบริการ รวมทั้งเป็นการสร้างการยอมรับ
และความเชื่อมั่นของสังคมต่อวิชาชีพพยาบาล
การพยาบาลเป็นการปฏิบัติโดยตรงต่อบุคคล
ครอบครัว ชุมชนและสังคม ดังนั้นผู้ประกอบการ
วิชาชีพพยาบาลทุกคน จึงต้องเป็นผู้ที่มีความ
รับผิดชอบสูง เป็นผู้ที่มีหัวใจได้ มีความรู้ความ
ชำนาญในการปฏิบัติงาน มีจริยธรรม และจรรยา
บรรณวิชาชีพ เป็นแนวทางในการประพฤติและ
ปฏิบัติตน เพื่อความปลอดภัยของสังคมโดยส่วน
รวม² จรรยาบรรณพยาบาลจะเน้นหลักความ
ประพฤติสำหรับพยาบาล ให้เกิดความกลมกลืนใน
การปฏิบัติไม่ขัดต่อความรู้สึกของผู้รับบริการ
ไม่สร้างความรู้สึกเหลื่อมล้ำหรือด้อยค่าในความ
เป็นคน พยาบาลต้องเคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่า
ความเป็นคนของผู้รับบริการ เช่นเดียวกับความ
รู้สึกเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง จะทำให้
ผู้รับบริการรับรู้ในคุณค่าแห่งตน ไม่รู้สึกถูกละ
เลยหรือไร้ค่า³ พยาบาลผู้ประกอบการวิชาชีพการ
พยาบาลทุกคน จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในเนื้อหา
สาระของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลและปฏิบัติ
ตามแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกัน
ถึงคุณภาพและรักษามาตรฐานบริการวิชาชีพ
พยาบาล ดำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการ

ประกอบวิชาชีพของตน ซึ่งการที่พยาบาลแต่ละ
คนจะสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความมี
คุณธรรมจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพนั้น
จะต้องได้รับการปลูกฝังในเนื้อหาสาระและพัฒนา
บุคลิกทางจริยธรรมของพยาบาล ตั้งแต่ยังเป็น
นักศึกษา⁴ เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันพยาบาล
ต้องเผชิญกับปัญหาการขัดแย้งทางจริยธรรมใน
การให้บริการสุขภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น สาเหตุมา
จากการที่ผู้รับบริการมีการรับรู้เกี่ยวกับการพิทักษ์
สิทธิของตนเอง คาดหวังการให้บริการที่ดีและมี
คุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยพยาบาลหรือนักศึกษา
พยาบาลที่ปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาลหรือ
สถานบริการทางสาธารณสุข จะมีความเสี่ยงต่อ
การขัดแย้งทางจริยธรรมสูง ดังเช่นการศึกษาของ
วารุณี มีเจริญ⁵ ที่ศึกษาถึงสภาพการจัดการเรียน
การสอนประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติ
การพยาบาลและวิธีแก้ไข ตามการรับรู้ของนักศึกษา
พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี
พบว่า ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในการปฏิบัติ
การพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลประสบมากที่สุด
ได้แก่ การที่ทีมสุขภาพแสดงกริยาไม่สุภาพกับ
ผู้ป่วยหรือญาติ เช่น พูดจาไม่ไพเราะ แสดงท่าที
เบียดเบียนเมื่อต้องตอบคำถามผู้ป่วยและญาติซ้ำๆ
เมื่อแพทย์ไม่มาดูแลการหรือมาดูล่าช้า หรือแสดง
ท่าทีรังเกียจผู้ป่วยเพราะเกรงว่าตนเองจะได้รับ
อันตราย เป็นต้น

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พ.ศ.
2545 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมแก่
นักศึกษาพยาบาล เพื่อให้สอดคล้องกับสภาการณ์
ในปัจจุบัน ที่มีการแข่งขันการบริการพยาบาลเชิง
คุณภาพที่สูงขึ้น การนำจริยธรรมมาใช้ในการบริการ
ผู้ป่วยเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ จึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่งในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาล
ซึ่งต้องเกิดจากความต้องการจากมโนธรรมในจิต
ใจของบัณฑิตเอง⁶ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของ

สถาบันการศึกษาพยาบาล ในการปลูกฝังองค์ความรู้ เทคโนโลยี ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ที่ทันสมัย ออกแบบหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้องเนื้อหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมหรือควบคุมความประพฤติของนักศึกษา ให้อยู่ในกรอบของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ตอบสนองตามความคาดหวังของผู้ป่วยและสังคม ซึ่งจะช่วยพัฒนาวิชาชีพพยาบาลให้สูงขึ้น

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา เป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพยาบาล และพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข โดยจัดการเรียนการสอนทางด้านสุขภาพให้นักศึกษาพยาบาล ในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่นๆ ตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข มีความมุ่งมั่นในการสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ ทักษะ มีคุณลักษณะที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการกำหนดคำขวัญของสถาบันให้สอดคล้องตามคุณลักษณะของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล คือ คุณธรรม นำปัญญา เชิดชูค่าพยาบาล คุณธรรม คือ การดำรงตนด้วยคุณธรรมพื้นฐานสำคัญของการเป็นพยาบาล ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบอดทน เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นและส่วนรวม นำปัญญา คือ การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติด้วยความรอบคอบเฉลียวฉลาด มีไหวพริบในการแก้ปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม และจริยธรรม เชิดชูค่าพยาบาล คือ การมีทัศนคติที่ดี ตระหนักในคุณค่าของวิชาชีพการพยาบาล ประพฤติตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เพื่อเชิดชู

วิทยฐานะของวิชาชีพการพยาบาลให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของนักศึกษา ให้มีการประพฤติ ปฏิบัติตนเพื่อสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อดูแลส่งเสริม พัฒนาสุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งการดำเนินงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาให้สำเร็จ ประสพผลตามความคาดหวังนั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน จัดหลักสูตรและออกแบบการเรียนการสอน จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา ให้สอดคล้องตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอน จัดกิจกรรม รวมทั้งการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลให้สูงขึ้นทุกๆ ด้านต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

คำจำกัดความในการวิจัย

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่นักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์การตัดสินใจแสดงพฤติกรรมของนักศึกษา ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล 9 ด้าน ได้แก่⁷⁻⁸

1. ด้านความซื่อสัตย์ (fidelity)
2. ด้านความเมตตา กรุณา (compassion)
3. ด้านความมีระเบียบวินัย (discipline)
4. ด้านความรับผิดชอบ (responsibility)
5. ด้านความสุภาพอ่อนโยน (politeness)
6. ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น (person respectfulness)
7. ด้านความอดทน (patience)
8. ด้านความรู้รักสามัคคี (unity)
9. ด้านความเสียสละ (sacrifice)

ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง ระดับขั้นการใช้เหตุผลตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำนั้นๆ ซึ่งสัมพันธ์กับหลักการทางจริยธรรมในสังคม สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ ศาสนา กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ฯลฯ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ใช้การวัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอิงตามระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของไคเบอร์ก (Kohlberg, 1969) ซึ่งอธิบายถึงเหตุผลในการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคล ออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น รวมทั้งหมด 6 ขั้น คือ

1) ระดับมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre-conventional Level) เป็นระดับที่บุคคลยึดตนเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจการกระทำ การกระทำสิ่งใด มักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมีได้คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การแสดงพฤติกรรมยึดหลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation) ผู้ที่ใช้การตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2-7 ปี

ขั้นที่ 2 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการแสวงหารางวัล หรือหวังผลประโยชน์เป็นการแลกเปลี่ยน (Instrumental Relativist Orienta-

tion) บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจของตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการได้รับรางวัลตอบแทน การตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7-10 ปี

2) ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) เป็นระดับที่บุคคลจะเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบหรือทำตามผู้มีอำนาจเหนือกว่าเพื่อให้กลุ่มยอมรับ ขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุประมาณ 10 -13 ปี

ขั้นที่ 4 การแสดงพฤติกรรมยึดหลักการทำตามกฎระเบียบหรือตามกฎเกณฑ์ของสังคม ผู้ที่ใช้การตัดสินใจขั้นนี้ มักเป็นเด็กอายุประมาณ 13-16 ปี และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

3) ระดับที่เหนือกฎเกณฑ์สังคม (post-conventional Level) ระดับนี้เป็นระดับที่บุคคลจะกระทำตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 การแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา (Social contract orientation) ผู้ที่ใช้การตัดสินใจขั้นนี้ มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 6 การแสดงพฤติกรรมยึดหลักการทำตามอุดมคติสากล (Universal ethical principle orientation) เป็นระดับการใช้ความคิดไตร่ตรองและจะทำตามหลักการ ผู้ที่ใช้การตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นผู้ใหญ่อ่อนกลาง^{6-7, 11}

นักศึกษาพยาบาล หมายถึง นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 ระหว่างเดือนมิถุนายน 2552 ถึงเดือนพฤษภาคม 2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณ

วิชาชีพพยาบาล

1. ด้านความซื่อสัตย์
2. ด้านความเมตตากรุณา
3. ด้านความมีระเบียบวินัย
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านความสุภาพอ่อนโยน
6. ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น
7. ด้านความอดทน
8. ด้านความรู้รักสามัคคี
9. ด้านความเสียสละ

ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษา

- ขั้นที่ 1 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการ
เชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ
- ขั้นที่ 2 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการ
แสวงหารางวัล
- ขั้นที่ 3 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการ
ทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ
- ขั้นที่ 4 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการ
ทำตามหน้าที่ทางสังคม
- ขั้นที่ 5 การแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา
- ขั้นที่ 6 การแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการ
อุดมคติสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) สถานที่ศึกษาได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ระยะเวลาศึกษาระหว่างเดือน มิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม 2552

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 664 คน ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 110 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 131 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 284 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 139 คน กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้ร้อยละ 25 ของประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 28 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 33 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 71 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 35 คน รวมทั้งหมด 167 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (check list) และปลายเปิด จำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา ภูมิลำเนา ผลการศึกษา ลำดับการเป็นบุตรของบิดามารดา จำนวนพี่น้อง สถานภาพของบิดามารดา รายได้ บุคคลที่ยึดถือเป็นแบบอย่าง การศึกษาก่อนเข้าเรียนในวิทยาลัยพยาบาล เหตุผลที่เลือกเรียนพยาบาล ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาชีพพยาบาล ความมั่นใจในการประกอบวิชาชีพ และการตัดสินใจประกอบอาชีพพยาบาลหลังสำเร็จการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลด้าน พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษา เป็นลักษณะ ข้อคำถามชนิดสถานการณ์เล่าเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับ ชีวิตประจำวันของนักศึกษาพยาบาล จำนวน 21

สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีคำตอบให้เลือก 6 ตัวเลือก ให้เลือกคำตอบเพียง 1 ข้อ ต่อ 1 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์ใช้วัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมวิชาชีพของนักศึกษา ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล 9 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ ดังนี้

สถานการณ์ ข้อที่ 11 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

สถานการณ์ ข้อที่ 2, 9, 17 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา

สถานการณ์ ข้อที่ 14, 20 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

สถานการณ์ ข้อที่ 4, 13, 16, 21 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ

สถานการณ์ ข้อที่ 3, 7 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความสุภาพอ่อน โยน

สถานการณ์ ข้อที่ 6, 10, 15 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น

สถานการณ์ ข้อที่ 1, 8 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความอดทน

สถานการณ์ ข้อที่ 5, 12, 19 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความรู้รักสามัคคี

สถานการณ์ ข้อที่ 18 วัดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเสียสละ

เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมาย คะแนนที่ได้จากการวัด แบ่งออกเป็น 6 ชั้น อิงตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยให้ความหมายในแต่ละชั้น ตามคะแนนที่กำหนด คือ

1.00-1.50 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 1 คือ ชั้นที่บุคคลใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ

1.51-2.50 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 2 คือ ชั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการแสวงหารางวัล

2.51-3.50 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 3 คือ ชั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ

3.51-4.50 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 4 คือ ชั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมยึดตามหน้าที่ทางสังคม (ระเบียบ กฎเกณฑ์ทางสังคม)

4.51-5.50 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 5 คือ ชั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมยึดตามข้อตกลงและคำมั่นสัญญา

5.51-6.00 คะแนน หมายถึง ชั้นที่ 6 คือ ชั้นที่บุคคลแสดงพฤติกรรมยึดตามหลักการอุดมคติสากล

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมและจริยธรรมวิชาชีพ ของนักศึกษาพยาบาล ลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัย นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรมจริยธรรมด้านการเรียนการสอน และด้านบริหารการพยาบาล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1,2,3 และ 4 จำนวน 40 คน ที่ไม่ได้ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยในแต่ละชั้นปี และเป็นคนละช่วงเวลากับการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคอนบราค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์สเปียร์แมน (Spearman Correlation) การจัดกลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยให้สิทธิกลุ่มตัวอย่างในการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยตนเอง โดยอธิบายอย่างละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยประโยชน์ที่จะได้รับ และลักษณะของแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างสามารถตัดสินใจในการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ได้ หากยินยอมเข้าร่วมก็ลงลายมือชื่อยินยอมเข้าร่วม หากไม่ยินยอมเข้าร่วมก็สามารถปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.6 มีอายุระหว่าง 18-21 ปี ร้อยละ 65.3 อายุ 22 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.7 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 81.4 ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 18 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอีสาน ร้อยละ 71.3 เกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.01-3.00 ร้อยละ 44 มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 1-2 คน ร้อยละ 63.5 บิดายังมีชีวิตอยู่ ร้อยละ 91.6 มารดายังมีชีวิตอยู่ ร้อยละ 96.4 บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 83.2 รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อปี 10,000 ขึ้นไป ร้อยละ 82 บุคคลที่นักศึกษายึดถือปฏิบัติตามเป็นบุคคลในครอบครัว ร้อยละ 57.5 เรียนพยาบาลด้วยความสนใจ ร้อยละ 55.1 คิดว่าตนเองมีความเหมาะสมในการประกอบวิชาชีพพยาบาล ร้อยละ 89.2

ตารางที่ 1 คะแนนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม

จรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล 9 ด้าน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ พยาบาล	นักศึกษาชั้นปีที่ 1		นักศึกษาชั้นปีที่ 2		นักศึกษาชั้นปีที่ 3		นักศึกษาชั้นปีที่ 4		รวมทุกชั้นปี	
	ค่าคะแนน		ค่าคะแนน		ค่าคะแนน		ค่าคะแนน		ค่าคะแนน	
	mean	SD.	mean	SD.	mean	SD.	mean	SD.	mean	SD.
1) ด้านความซื่อสัตย์	5.57	1.25	5.60	1.17	5.56	1.13	5.05	1.62	5.46	1.28
2) ด้านความมีเมตตากรุณา	5.2	0.53	5.18	0.61	4.96	0.64	5.00	0.64	5.02	0.64
3) ด้านความมีระเบียบวินัย	4.71	0.69	4.82	0.67	4.51	0.83	4.71	0.64	4.65	0.74
4) ด้านความรับผิดชอบ	4.65	0.46	4.54	0.58	4.59	0.61	4.75	0.42	4.62	0.54
5) ด้านความสุภาพอ่อนโยน	5.46	0.57	5.31	0.83	5.23	0.87	5.31	0.68	5.30	0.78
6) ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น	5.14	1.45	5.69	0.76	5.53	1.20	5.77	0.59	5.55	1.09
7) ด้านความอดทน	4.7	1.11	4.65	0.76	4.81	1.19	4.68	0.99	4.73	1.06
8) ด้านความรู้รักสามัคคี	5.05	0.62	4.71	0.82	4.85	0.86	5.15	0.57	4.92	0.77
9) ด้านความเสียสละ	4.8	0.59	4.87	0.66	4.89	0.92	4.94	0.61	4.88	0.76
รวม	5.03	0.39	5.03	0.34	4.99	0.60	5.04	0.34	5.01	0.85

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับขั้นที่ 5 คือ ขั้นที่บุคคลใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.01 คะแนน โดยนักศึกษาในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนเท่ากับ 5.03, 5.03, 4.99 และ 5.04 คะแนน ตามลำดับ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมรายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ มีคะแนนเท่ากับ 5.46, 5.02, 4.65, 4.62, 5.30, 4.73, 4.92 และ 4.88 คะแนน ตามลำดับ ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นที่หลักการแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.55 คะแนน

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ อยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นที่บุคคลใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.20, 4.71, 4.65, 5.46, 5.14, 4.70, 5.05 และ 4.80 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นการแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.57 คะแนน

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ อยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นการแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.18, 4.82, 4.54, 5.31, 4.65, 4.71 และ

4.87 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านความซื่อสัตย์ และด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นการแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.60 และ 5.69 คะแนน ตามลำดับ

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ อยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นที่บุคคลใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 4.96, 4.51, 4.59, 5.23, 5.53, 4.81, 4.85 และ 4.89 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นการแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.56 คะแนน

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี ด้านความเสียสละ อยู่ในขั้นที่ 5 คือ ขั้นที่บุคคลใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตามคำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.05, 5.00, 4.71, 4.75, 5.31, 4.68, 5.15 และ 4.94 คะแนน ตามลำดับ สำหรับด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น อยู่ในขั้นที่ 6 คือ ขั้นการแสดงพฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.77 คะแนน

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีระเบียบวินัย ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ คือ 4.65, 4.54, 4.59, 4.75 และ 4.71, 4.82, 4.51, 4.71 คะแนนตามลำดับ ส่วนด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น มีคะแนนอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ คือ 5.14, 5.69, 5.53 และ 5.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	Spearman's rho	p - value
ชั้นปี	.316	.684
พฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล		

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษา กับคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลความคิดเห็นด้านจริยธรรมวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า จริยธรรมวิชาชีพ หมายถึง ความดี สิ่งที่ปฏิบัติในวิชาชีพพยาบาล หลักแห่งคนดี ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ มีความยุติธรรม รับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่หวังผลประโยชน์ ทำถูกต้อง "เป็นสิ่งที่พยาบาลทุกคนควรมีและนำไปปฏิบัติ" การช่วยเหลือ ให้เกียรติบุคคล เป็นสิ่งสำคัญที่พยาบาลทุกคนต้องมี ถ้าไม่มี สังคมจะไม่น่าอยู่ ความเมตตา ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การปฏิบัติตามความเหมาะสมและถูกต้องตามหลักจริยธรรม สิ่งที่อยู่มาจากจิตใจ กฎระเบียบ หรือข้อบังคับของแต่ละวิชาชีพ สร้างขึ้นเพื่อป้องกันการเล่นละเมิดของวิชาชีพอื่น

จริยธรรมวิชาชีพด้านที่เห็นว่าสำคัญที่สุด ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ จริยธรรมและจริยธรรมวิชาชีพตามความคิดเห็น หมายถึง การเคารพสิทธิความเป็นมนุษย์ การใช้ชีวิตประจำวัน จริยธรรมทุกด้านมีความสำคัญในการประกอบวิชาชีพพยาบาล โดย

เฉพาะด้านความเมตตา กรุณา ด้านจิตใจที่ดี คนเรา **"ถ้าคิดดีย่อมทำอะไรในสิ่งที่ดีเสมอ"**

จริยธรรมวิชาชีพพยาบาลมีความสำคัญเนื่องจาก เป็นความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายและความอดทนต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ความซื่อสัตย์ เป็นสิ่งที่เชิดชูค่าวิชาชีพ ความดี ความเมตตา กรุณาต่อผู้ป่วยเป็นสิ่งช่วยเตือนสติและจิตใจสำนึกของพยาบาลวิชาชีพที่สำคัญ เพราะวิชาชีพนี้มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำต่อสุขภาพและชีวิตของบุคคล **"ถ้าไม่มีจริยธรรมจะทำให้เกิดความวุ่นวายตามมา"** จริยธรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่พยาบาลในด้านความเป็นศิลปะ ได้รับการยกย่อง ปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน **"ช่วยให้สามารถทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข"** เป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานออกมาได้ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

การอภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยรวม และรายด้านอยู่ในขั้นที่ 5 คือการใช้เหตุผลแสดงพฤติกรรมยึดตาม

คำมั่นสัญญา มีคะแนนเท่ากับ 5.01 คะแนน นักศึกษาในชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนเท่ากับ 5.03, 5.03, 4.99 และ 5.04 คะแนน ตามลำดับ คะแนนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล รายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตา กรุณา ความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านความอดทน ด้านความรู้รักสามัคคี และด้านความเสียสละ อยู่ในชั้นที่ 5 เช่นเดียวกัน มีคะแนนเท่ากับ 5.46, 5.02, 4.65, 4.62, 5.30, 4.73, 4.92 และ 4.88 คะแนน ตามลำดับ ส่วนด้านการเคารพในความเป็นบุคคล ของผู้อื่น อยู่ในชั้นที่ 6 คือ ชั้นหลักการแสดง พฤติกรรมยึดตามอุดมคติสากล มีคะแนนเท่ากับ 5.55 คะแนน สอดคล้องการศึกษาของ สุดกัญญา ปานเจริญ⁹ ที่ศึกษาถึงการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ ประชาธิปไตย พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 และการศึกษาของ ปีทมา ทองสม¹⁰ ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับปัจจัยกีดขวางที่ เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 5 แห่ง พบว่า นักศึกษา พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุข มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนว ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก อยู่ใน ระดับชั้นที่ 5 คือ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยให้หลักการทำตามข้อตกลงและคำมั่นสัญญา แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับขั้นการใช้ เหตุผลแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็น ระดับที่บุคคลจะกระทำตามความคิดและเหตุผล ของตนเอง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไป ตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา โดยมี พฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมส่วนตัวผสมผสาน กับมาตรฐานการยอมรับของสังคม แล้วตัดสินใจ ไปตามที่ตนเองคิดว่าเหมาะสม สอดคล้องตาม

ทฤษฎีพัฒนาการของโคลเบิร์ก ที่ศึกษาพบว่าระดับ การพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจะพัฒนา ไปตามลำดับขั้น โดยบุคคลที่มีอายุ 16 ปี ขึ้นไป จะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่ 3 คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-conventional Level) โดยถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมอาจ เปลี่ยนแปลงได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมดเป็นบุคคลที่กำลัง ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา มีอายุระหว่าง 18- 21 ขึ้นไป จึงมีระดับจริยธรรมอยู่ในชั้นเดียวกัน โดย นักศึกษาอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนเดียวกัน ได้รับการปลูกฝังค่านิยม ทศนคติเชิงจริยธรรม การเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติงานในแหล่งฝึก ปฏิบัติงานและสิ่งแวดล้อมเดียวกัน อาศัยอยู่รวม กันในหอพักของสถาบันเดียวกัน อาจทำให้การใช้ เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาในแต่ละชั้น ปีและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณ วิชาชีพพยาบาลของนักศึกษารายด้านอยู่ในระดับ เดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงคะแนนคุณลักษณะด้าน ความรับผิดชอบและด้านความมีระเบียบวินัย ของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีคะแนนอยู่ใน ระดับต่ำ คือ 4.65, 4.54, 4.59, 4.75 และ 4.71, 4.82, 4.51, 4.71 คะแนนตามลำดับ ส่วนด้านการเคารพ ในความเป็นบุคคลของผู้อื่น มีคะแนนอยู่ในระดับ สูงเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ คือ 5.14, 5.69, 5.53 และ 5.77 ตามลำดับนั้น การที่นักศึกษายึดความรับผิดชอบ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากความเคยชินของกิจกรรม การเรียนการสอน ที่มีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยของ นักศึกษาในแต่ละชั้นปี การแบ่งกลุ่มย่อยมอบหมาย งาน การอภิปรายกลุ่มของแต่ละรายวิชาต่างๆ ทั้ง ภาคทฤษฎี ทดลอง ปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติงาน ในแหล่งฝึกต่างๆ เพื่อลดสัดส่วนของอาจารย์ต่อ จำนวนนักศึกษา ระยะเวลาที่สอน หรือการดูแล นักศึกษาได้อย่างทั่วถึง ข้อจำกัดของสถานที่เรียน และบริบทในแหล่งฝึก การที่นักศึกษาต้องอยู่อาศัย

ในหอพักรวมกันเป็นกลุ่มห้องละ 5-10 คน การจัดกิจกรรมนักศึกษาที่แบ่งเป็นชมรมต่างๆ อาจเปิดโอกาสให้นักศึกษาบางคนมีการหลบเลี่ยงงาน ไม่รับผิดชอบ เพราะคิดว่าหากตนเองไม่รับผิดชอบงาน ก็จะมีเพื่อนในกลุ่มรับผิดชอบงานแทนตนเองอยู่แล้ว การขาดระเบียบวินัยของนักศึกษาส่วนใหญ่พบว่า เป็นการขาดระเบียบวินัยในหอพัก เช่น ไม่เข้า หรือออกหอพักตามเวลาที่กำหนด ส่งเสียงดังรบกวน การแต่งกายผิดระเบียบ หรือนำอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ไม่ได้รับอนุญาตมาใช้ เป็นต้น เนื่องจากนักศึกษามีจำนวนมาก อาจารย์ผู้รับผิดชอบหอพักไม่สามารถดูแล ควบคุมพฤติกรรมของนักศึกษาให้อยู่ในระเบียบวินัยได้อย่างทั่วถึง ความแออัดของการอยู่อาศัยในหอพัก ทำให้เกิดความรู้สึกขาดอิสระ ความแตกต่างกันของประเพณี วัฒนธรรม ความคิดความเชื่อ และศาสนา อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนนับถือศาสนาอิสลาม นักศึกษาบางคนมีอายุมากกว่า 30 ปี เป็นผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือเคยทำงานและมีครอบครัวมาก่อน ได้รับเลือกเข้ารับการศึกษานในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จึงไม่คุ้นชินกับการอยู่ในกฎระเบียบและข้อบังคับของวิทยาลัยฯ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อาจยังต้องการการปรับตัว หรือยังไม่เคยชินกับกฎระเบียบของหอพัก เป็นต้น

คะแนนด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่น ของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ คือ 5.14, 5.69, 5.53 และ 5.77 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเกิดจากการเข้มงวดในการอบรม แนะนำ สั่งสอนจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องในแต่ละชั้นปี โดยการให้เคารพ เชื้อฟังคำสั่งของรุ่นพี่และเคารพกฎระเบียบ วินัยของวิทยาลัยฯ รวมทั้งหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตร

แบบเอื้ออาทร มีการเน้นให้นักศึกษาปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเอื้ออาทร เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการสอดแทรกเนื้อหา ด้านคุณธรรมจริยธรรมในวิชาทางการพยาบาล ทุกรายวิชา ช่วยปลูกฝังคุณลักษณะด้านการเคารพในความเป็นบุคคลของผู้อื่นของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

ค่าความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ แสดงว่าปัจจัยด้านชั้นปีที่ศึกษาของนักศึกษามีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลน้อยมาก (ตารางที่ 2) ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ รพีพรรณ วัลย์วัฒนกิจ¹² ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนักศึกษาและสภาพแวดล้อมจิตสังคมต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ พบว่า ระดับชั้นปี ค่านิยมเชิงวิชาชีพ และสภาพแวดล้อมทางจิตสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาทุกชั้นปีได้รับการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกทางจริยธรรมตั้งแต่เข้ารับการศึกษาน ด้วยการปฐมนิเทศ ให้นักศึกษาพักอาศัยอยู่ในหอพักของวิทยาลัยฯ มีการกำหนดกฎระเบียบ กฎกติกา มารยาทต่างๆ ให้นักศึกษาทุกคนยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการดูแลและควบคุมความประพฤติจากนักศึกษารุ่นพี่และอาจารย์ มีการกำหนดบทลงโทษในกรณีที่ทำผิดระเบียบหรือกฎกติกา มีการจัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักศึกษาทุกชั้นปี นักศึกษาที่เข้าศึกษาเป็น

นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่เหมาะสม ทำให้นักศึกษามีการรับรู้ มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาลฯ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษายาบาลที่เก่าแก่ มีประสบการณ์ในการปลูกฝังพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์เชิงวิชาชีพพยาบาลมานานกว่า 50 ปี ส่งผลทำให้คะแนนภาพรวมด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทุกชั้นปีอยู่ในระดับที่สูงไม่แตกต่างกัน แต่หากมีการวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษารายด้านในแต่ละชั้นปี อาจพบว่ามี ความแตกต่างกัน

จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า นักศึกษาพยาบาลมีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมส่วนใหญ่อยู่ในขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นที่จะเป็นผู้พัฒนาให้เกิดวิจรรณญาณทางวิชาชีพ คือรู้ว่าในแต่ละสถานการณ์ ควรตัดสินใจอย่างไร ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ควรยึดติดอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง ควรมีการใช้เหตุผลในการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสามารถดำเนินชีวิตประจำวัน และสามารถมีสติได้อย่างรอบคอบ" สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การรู้จักใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลทุกคน จำเป็นต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะทางจริยธรรม ด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยการสอดแทรกเนื้อหาทักษะการปฏิบัติตามสถานการณ์ ปลูกฝังค่านิยมเชิงวิชาชีพพยาบาล เพื่อฝึกฝนให้นักศึกษาพยาบาลทุกคน มีระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น ทุกๆ ด้านต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ในแต่ละชั้นปี ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป
2. ได้ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม การเตรียมความพร้อมในการประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลในระดับที่สูงยิ่งขึ้น
3. ได้เอกสารงานวิจัย ด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล สำหรับศึกษาค้นคว้า อ้างอิง แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลหลักสูตรต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบาย

1. พิจารณาเพิ่มการสอดแทรกเนื้อหา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ลงในเนื้อหาสาระของหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี ภาคทดลอง ปฏิบัติ และการฝึกปฏิบัติงานในแหล่งฝึกต่างๆ ของวิทยาลัยฯ ให้มากยิ่งขึ้น
2. กำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งกำหนดมาตรการ การนิเทศติดตามการปฏิบัติตามนโยบาย และแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง
3. สนับสนุน ส่งเสริมและเอื้ออำนวยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การปฏิบัติตนตามแนวทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาทุกชั้นปีอย่างต่อเนื่อง

ด้านปฏิบัติการ

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือเพิ่มรายการประเมินผลด้านคุณธรรมและจริยธรรมในเนื้อหาการสอนของแต่ละรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคทดลองปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น

2. เพิ่มการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในสถาบัน เช่น การยกย่องคนดีมีคุณธรรมให้ปรากฏเป็นแบบอย่าง ส่งเสริมการคบมิตรคนดี มีคุณธรรม จัดทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมการช่วยเหลือสังคมให้มากยิ่งขึ้น

3. สร้างบรรยากาศด้านคุณธรรมจริยธรรมภายในสถาบัน เช่น จัดสถานที่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา จัดตั้งชมรมคนดีศรีสังคม จัดทำบอร์ดนิทรรศการ ประกาศเกียรติคุณยกย่องคนดี บุคคลตัวอย่าง จัดประชาสัมพันธ์งานด้านคุณธรรมจริยธรรมของสถาบันออกสู่สังคม เป็นต้น

4. กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษา ประเมินสมรรถนะและนำข้อมูลผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาทุกชั้นปี ให้สอดคล้องตามสมรรถนะที่กำหนดทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

ด้านการวิจัย

1. ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเบี่ยงเบน เช่น ต่ำสุดหรือสูงสุดในแต่ละด้าน เพื่อทำความเข้าใจนักศึกษา ได้องค์ความรู้ใหม่ และนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษารายกลุ่ม

2. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งปัญหาอุปสรรคด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาทุกปัจจัย เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ช่วยเพิ่มพูนและส่งเสริมระดับจริยธรรมของนักศึกษาให้สูงขึ้น

สอดคล้องตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลทุกด้าน เพื่อเตรียมพร้อมในการไปประกอบวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษา

3. ศึกษาวิจัยด้านสถานการณ์พฤติกรรมของนักศึกษาที่สอดคล้องตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาลให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา วิชาชีพพยาบาล และสังคม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำรายงานวิจัยให้สำเร็จ ขอขอบคุณนักศึกษาทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและร่วมศึกษาวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา และผู้เกี่ยวข้องที่สนับสนุนเงินทุนการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. ลีวลี ศรีไธ. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2548.
2. Chitty, K. K. Professional nursing : Concept & Challenges (3 rd ed.) Philadelphia: W.B. Saunders Company, 2001.
3. ฟาริดา อิบราฮิม. นิเทศวิชาชีพและจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์. 2541. หน้า 265.

4. พินิจ รัตกุล. จริยศาสตร์การพยาบาล. สารสภากการพยาบาล 2537; 9(1) 25 - 35.
5. วารุณี มีเจริญ. ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมและวิธีแก้ไขประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี. รายงานการวิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี, 2549 .
6. อภิวัฒน์ แก้ววรรณรัตน์. จริยธรรม: คุณภาพการพยาบาล. กรุงเทพฯ : บริษัทยูนิคส์แอนด์โปรดักส์โซลูชั่น จำกัด. 2547. หน้า 53.
7. อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนชัย. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. กรุงเทพฯ : บริษัทประชุมช่าง จำกัด. 2545.
8. พรทิพย์ บุญพวง. การประเมินจริยธรรมของพยาบาล ซึ่งปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาและแผนกบริการพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
9. สุดกัญญา ปานเจริญ. ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเชิงวิชาชีพและสภาพแวดล้อมทางจิตสังคมกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์นครสวรรค์. วารสารการพยาบาลและการศึกษา ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม,2553) หน้า 2 -11.
10. ปัทมา ทองสม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา บัณฑิตมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
11. สิวลี ศิริไล. จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. 2551.
12. รพีพรรณ วิบูลย์วัฒนกิจ. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนักศึกษาและสภาพแวดล้อมจิตสังคมต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์นครสวรรค์, 2551.http://113.53.232.220/manageResearchDetail.php?Research_code=193